

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Kolek (štampelj) znesle vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " —
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Realka in deželni zbor.

Kranjski deželni zbor je imel 10. t. m. najživahnejšo debato. Razpravljalo se je vprašanje o ljubljanski realki. Kakor je znano, sklenila je bila ljubljanska hranilnica že takrat, ko je obhajala svojo pedesetletnico, zidati novo silno potrebno realno poslopje ter deželi in občini ljubljanski prihraniti znamenite stroške. Ko je bila hiša dozidana, naprosil je po sklepu deželnega zbora od 4. dec. 1872 deželni odbor hranilnico, da naj pove pogoje, pod katerimi novo poslopje prepušča deželi, da se, če jim pritrdi mestni odbor, sklene dotična pogodba.

Hranilnica je odgovorila, „da nikdar ni nameravala, za hišo od dežele tirjati kakega plačila, da ji pa razmere ne dopuščajo, že zdaj vezati se s kakimi pogodbami. Stroški namreč, za ktere je bilo sprva odločenih 150.000 glod., znašajo zdaj skoraj pol milijona in so pobrali skoraj celi založni (reservni) zaklad. Da tedaj vloženi denarji ne pridejo v nevarnost, mora si hranilnica tako dolgo prihraniti popolno lastnino novega poslopja, dokler se njen založni zaklad vnovič primerno ne naraste. Vendar pa bode skušala hišo za prvotni namen porabiti in bode po zvršenem zidanju prepustila za gornjo realko potrebne prostore. Plačila za to ne bo tirjala nobenega, pridržuje si le pravico po primeri realki prepuščenih prostorov tirjati kak donesek k letnim davkom in k vzdrževanju poslopja. Da-si pa zdaj hranilnica še ne more hiše čisto prepustiti deželi in skleniti vezavne pogodbe, bode vendar deželni odbor skrbel za to, „da se bo poslopje svojemu namenu primerno zamoglo uživati.“

Ta izjava pa deželnemu odboru ni zado- stila, ker bi se sicer lahko zgodilo, da se hra-

nilnici kakega dne zljubi iz hiše djati realko, ki bi bila potem brez stanovanja, ako bi se mogla nenadoma izseliti iz novega poslopja. Dežela bi imela tudi v tem veliko škodo, da bi zdaj izdala 16.281 gold. za notranjo šolsko opravo in pripravo, ktere bi pa v drugih manjih prostorih ne mogla več rabiti. Ker mora za vzdrževanje spodnje realke skrbeti ljubljansko mesto, sklenil je deželni odbor, v tej važni zadevi najpred porazumeti se z ljubljanskim mestom. Izrekel je tedaj mestnemu odboru mnenje, da bi hranilnica morala zavezati se, da bode realko pustila vsaj 5 let v novem poslopju in da ji mora najmanj štiri leta poprej odpovedati, če bi se morala izseliti, da bi se v tih štirih letih zamoglo preskrbeti drugo pripravno stanovanje. Mestna gospodarka je sprejela te nasvete deželnega odbora in po občinskem sklepu od 27. maja 1873 naprosila hranilnico, da jih sprejme tudi ona. Pa hranilnica je na to 20. junija 1873 odgovorila, da poslopje realki sicer na 5 let dá, pa izgovorila si je le triletno dobo za odpoved in sicer tako, da ji sme odpovedati že po preteklih prvih dveh letih. Tudi je rekla, da je pripravljena napraviti pogodbo z deželnim zastopom, če se posekajo drevesa na vrtu deželnega glavarja, ki šolskim sobam zadržujejo luč in zrak, in če se vrtni zid nasproti realki podere in za kakih 5 ali 6 sežnjevi notri pomakne. To je na srce položila tudi deželnemu odboru, ki jo je vprašal, če bode mogoče realko v novo poslopje spraviti že z začetkom šolskega leta 1873/4. Ker je odgovorila, da zaradi nekterih še nedovršenih del tega ne more povedati na tanko, je deželni odbor 4. avgusta 1873 hranilnici priporočil, naj skuša dodelati, poslopje do 1. oktobra 1873 ter dostavi, da glede gla-

varjevega vrta deželni odbor brez dovoljenja slavnega deželnega zbora nič ne more storiti. Tudi je izrekel misel, da hranilnica s pogoji zaradi porabe novega poslopja in zaradi vzdržavnih stroškov ne bode čakala toliko časa, da bi bilo poslopje dodelano. Na to je 19. avg. hranilnica nekako osorno odgovorila, da ona teh pogojev ne stavi, dokler se drevesa na dvornem vrtu ne posekajo in zid nazaj ne pomakne; še le po tem, če se ta predlog sprejme ali zavrže, se bode dalje izgovorila.

Vsled tega je deželni odbor s hranilničnim vodstvom, z mestnim magistratom in z vodstvom realke skupno obravnaval, ali je neobhodno potrebno, da se vrtni zid pomakne nazaj, in ker se je spoznalo, da to ni neobhodno potrebno, je bil deželni odbor 17. novembra sklenil, naj se visoke drevesa sicer posekajo vrta pa naj se nič ne odstopi.

Ko je bila prišla reč pred deželni zbor, izročili so jo bili finančnemu odseku, ki se je pa enoglasno izrekel za to, da naj se 130□ sežnjevi dvornega vrta odstopi, a ne realki, ampak občini ljubljanski za razširjenje ceste v Gradiše, in sicer s tem pogojem, da kranjska hranilnica da obljubo, ktera se ima zapisati v zemljiščine knjige, da bode za zmiraj in brezplačno v novem poslopju dala prostor za višjo realko. Finančni odsek je prav storil, da je to nasvetaval; če bi se bili branili odstopiti kos vrta, bi se hranilnica lahko izgovarjala, zakaj noče dati poslopja za realko rekoč: Vi nočete dati še 130□ sežnjevi vrta, in jaz naj Vam prepustim celo poslopje! Tako pa nima nobenega izgovora, ker je finančni odsek svojemu predlogu še pristavil, da naj zaradi tega, če prepuste poslopje za realko, rezervni zaklad,

Podlistek.

Mladi Ladis.

(Povest iz sedanjega časa; poslovenil I. S. Gombarov.)

(Dalje.)

II.

„Ladis“, nagovori mati Katreja svojega sina, ko sta bila prišla od spreveda in sama sedela v hiši, „Ladis, jaz imam s teboj pregovoriti še resno besedo!“

„Govorite mati, jaz poslušam!“

„Ladis, glej! tvoj oče so zdaj mrtvi in pokopani.“

„To vém!“

„Pa ti nisi bil zadnje uro pri njih. Ko bi le videl, kako težko so umirali; zdelo se je, kakor da bi te morali pričakati. Gotovo so ti imeli kaj važnega povedati.“

„Zakaj pa vam niso povedali?“

„Nisem jih vprašala. Jaz sem ženska, in ne zastopim tega, kar ima oče povedati sinu, ki ga ne ljubi.“

„Mati, vi mene hudo sodite!“

„Morda ti res krivico delam, Ladis, pa ljudje so morali misliti, da ne ljubiš očeta, ker nisi prišel k njegovi poslednji uri.“

„Mati, še enkrat vam zagotovim, da mi ni bilo mogoče. Še le pred včerajšnjim sem dobil list, včeraj sem nekatere potrebne reči v red spravil, danes pa sem se že rano odpeljal. In zadnje čast sem očetu vendar skazal.“

„Kaj pa si imel včeraj v red spravljati?“

„Tega vi ne razumeti; saj mi bote vendar verjeli, če rečem, da mi ni bilo mogoče priti.“

„Moj sin“, pravi mati častitljivo in vzvišeno, „ti si se v mestu veliko učil in si študiran mladeneč. Vem, da to dandanes veliko velja. Vendar, Ladis, če si s tem, kar si se učil, pokvaril svoje pošteno, pobožno srce, potem tvoja učenost ne velja nič. Ti si moj edini sin in zdaj posestnik kmetije, kterej ni

daleč okoli para. Boš li na tem posestvu gospodaril, kakor tvoj pridni oče?“

„Jaz očetu ne bom sramote delal!“

„Meni se dozdeva, Ladis, da za tega voljo nisi prišel k poslednji uri očetu, da ti ni bilo treba jim nič obljubiti. Al ni tako?“

Ladis se malo nevoljen nasmehne. „Kaj se vam vse ne dozdeva“, reče. Potem je vstal. Rekel je še, da ga učitelj, župan in neki drugi možje v krčmi pričakujejo, zato bo za nekaj časa tje šel, če je materi prav.

Mati je z glavo prikimala in Ladis je odšel. Mati Katreja je zdaj vzela velike molitvene bukve in začela brati. Pa hitro je zopet nehala in poslušala na stopinje sinove, ki so se vedno dalje slišale. Debele solze so padle na molitvene bukve: „To ni več naš Ladis“, govorila je Katreja sama za-se. „Čisto se je spremenil“. In ko je to izrekla, se je zamislila. Britka otožnost jo je obšla. Tako sama, zapuščena od vseh je zdaj sedela ondi. Če jo edini sin ne ljubi, kakor se mu spodobi, kaj jo še čaka? Rajši bi v grobu ležala zraven svojega

oziroma hranilnični upniki, ne trpi nobene škode. —

Deželni odbor in finančni odsek sta tedaj skoz in skoz imela pred očmi blagor dežele. Kdo bi mislil, da bode kak deželni zastopnik nasprotoval predlogu finančnega odseka? In vendar se je vnela 10. t. m. v deželnem zboru živahna debata med narodno in ustavoverno nemškutarsko stranko.

Naši nemškutarski manjšini, ki je meso iz mesa hranilničnega ravnateljstva, predlog finančnega odseka ni bil nikakor po volji, marveč je stavila predlog, da se odstopi vrt hranilnici brezpogojno, z drugimi besedami, da se deželni zbor hranilnici vda „auf Gnade und Ungnade.“ Naj tehtniši razlog, s katerim je podpiral predlog, bil je ta, da naj deželni zbor zaupa mozem, ki so zidali realko. Dr. Bleiweis in dr. Costa sta pobijala vse pomislike nasprotnikov in prvi je tudi omenil, kaj je poglobitveni vzrok, da se hranilnica brani poslopje stalno odstopiti za realko. Hranilnični ravnatelji so se namreč spomnili, da bi realka kdaj utegnila postati slovenska, če bi federalistično ministerstvo prišlo do vlade. Slovenske realke pa bi oni nikdar ne trpeli v svojem poslopu. Zato se nočejo zavezati, da bi prepustili poslopje realki za vse čase, ampak hočejo pridržati si pravico, odpovedati ji stanovanje, če bi ne bila več nemška, ampak slovenska. Če bi se pa to zgodilo, imela bi dežela silno veliko škodo; ne le da bi nobenega odškodovanja ne dobila za odstopljeni vrt, za na poslopu potrebno popravljanje, ki bode vsako leto dosti stalo in za šolsko opravilo, ktere bi ne mogla več rabiti, bila bi slednjič še brez strehe, torej po nezmernih stroških tam, kjer je danes.

Preden dežela prevzame poslopje in stroške, ktere bi ji prizadajala notranja naprava in vzdrževanje hiše, mora biti zagotovljena, da ne meče denarja tje in da poslopje ostane realki tudi potem, ako bi postala slovenska, ker bi vodstvo hranilnice ne imelo pravice odpovedati ji. To razvidi vsak človek, zlasti bi morali to razviditi deželni poslanci, kterih naloga je braniti deželne pravice. Le naši ustavoverci, ki sovražijo vse, kar bi služilo slovenskemu razvoju, niso hoteli umeti tega, glasovali so zoper predlog finančnega odseka, in manjkalo jim je en glas, da niso zmagali. Našla sta se namreč dva izdajavca, ki sta nekdanj bila na narodni strani, ki sta pa zdaj potegnili

v nasprotni tabor. Eden je g. Zagorec, ki se je izneveril že lani, eden pa g. dr. Razlag! ki bi bil s svojim glasom kmalu pripomogel nemškutarski manjšini do zmage. Dr. Razlag je tedaj očitno stopil v vrsto sovražnikov naše dežele, pokazal je, da med njim in Zagorcem ni nobenega razločka.

Notranjci, ki se čudite v zadnjem „Narodu“, da se dr. Costa še upa na Notranjsko priti, ko je pri vas že zdavnej „persona ingrata“, zdaj pa le na noge in pošljite nezaupnico dr. Costi, ki se je v predzadnjih dveh sejah tako isreno, in možato potegoval za slovenski narod in za blagor dežele kranjske, Razlagu pa pošljite zaupnico, da je z Zagorcem pobegnil v nemškutarski tabor!

Kaj pa poreče „Sl. Narod“ k izdaji dr. Razlaga?

Avstrijsko cesarstvo.

Slovenske dežele. V Ljubljani 12. januarja. G. A. Obreza v včerajšnjem „Narodu“ notranjskim volilcem izreka svojo najtoplejšo zahvalo ter jim zagotavlja, da se bode krepko potegal za povzdigo njegovega financijelnega in materijalnega stanja na narodno-liberalni podlagi. Radovedni smo, komu se bode gosp. Obreza pridružil? Narodno-liberalna stranka štela je do zdaj prav za prav dva zastopnika v deželnem zboru, dr. Razlaga in dr. Zarnika. A Razlag potegnil je z nemčurji (glej uvodni članek); z Razlagom tedaj g. Obreza menda ne bo vlekel. Ostalo mu bo le na izbor pridružiti se vetrnjaku dr. Zarniku, ki danes napada, kar je trdil v svojem programu leta 1869, ali pa narodni večini, ki vedno enako in neprestrašeno brani vse pravice slovenskega naroda.

Iz Šmarijske okolice 10. jan. Dasi-ravno iz našega kraja nič posebnega ne pride svetu pred oči, vendar si ne moremo kaj, da bi ne spregovorili v Vašem cenjenem listu o pošti tukajšnji in vradniku njenem. Prosili smo že nekterikrat, da bi bila poštna postaja predstavljena iz Vrbace v Šmarije. Vas Vrbace, oziroma Lukmanova hiša, leži 40 minut od Šmarije, in vendar je v Šmariji središče cele dekanije, tukaj se zbirajo ljudje ob nedeljah in kako lepa prilika bi bila, ko bi n. pr. v g. Mazek ovi hiši bil poštni urad! Sedaj pa morajo skoraj eno uro dalje hoditi, da opravijo naročeno jim delo. Želeti bi bilo, da bi se vse

občine potegnile za to reč, sicer bo zmirom ostalo pri starem kopitu, ker g. Lukman išče lastnega dobička pri pošti in poštne uradu. Če bi on ne imel pošte v svoji hiši, stale bi sedanje uradniške sobe prazne in bi ne pri-našale nikakoršnega dobička ali pa prav ma-lega. Ravno sedaj slišimo, da je prišel nek gospod iz Trsta k nam in pozval župana, naj mu razloži vso to reč. Da bi se o resnici prepričal, napotila sta se omenjeni gospod in župan proti Vrbacem, hodila sta zmerno in porabila za pot 46 minut. Kar je pa čez četrt ure, je že predaleč. Najbrže je g. Lukman rekel, da je njegova hiša samo četrt ure od-daljena od farne cerkve. Tržaški gospod (imena se ne spominjam) je obljubil, da bode delal na to, da se ustreže naši prošnji, ktera je bila že tolikrat ponovljena.

Uradnika imamo zdaj bolj priljudnega, nego je bil prejšnji, ki je bil poln nemčurskega duha. —

Mislili smo napraviti katoliško-politično društvo in bilo je že vse pripravljeno, le še potrdila višje oblasti nam je manjkalo; toda odbor je obračal, c. kr. okrajno glavarstvo je pa obrnilo. Bilo je namreč kakih 14 dni pred volitvijo državnega poslanca, in ko so nam prošnjo odrekli, ker se jim je menda zdelo nevarno priliko dati slovenskim volilcem, da bi se posvetovali; pa vkljub temu smo si ven-dar priborili vrlega narodnjaka grofa Barbo-ta.

Z novim županstvom smo prav zadovoljni. Za župana izvoljeni g. Anton Padar hvale vred-no vodi težavne občinske zadeve, prvi svetovalec, g. Anton Mazek, bivši županski namest-nik, pa je že zuan značajan mož, ravno tako tudi g. Josip Primic. Bog daj, da bi se vsi trije gospodje verno udano potegovali za blagor občine Šmarijske.

Od gorenjsko-primorske meje, 9. januarja. — ... ski. V drugi polovici meseca decembra l. l. imel je pisatelj teh vrstic naslednji sostavek za „Slovenca“ že za odposlanje pripravljen: „Peta seja kranjskega dežel. zbora (16. pret. m.) pokazala nam je našega zastopnika dr. Razlaga zopet v njegovi pravi podobi. Nevoljni smo pokladali iz rok liste, ki so nam naznanjevali popolnoma nepotrebno in častgubivno obravnavo o Spazzapanovem pogrebu, tiho pred se godrnjaje: „in zopet naš brezznačajni zastopnik dr. Razlag!“ —

„Morebiti bralcem „Slovenca“ še ni znano, da smo 16. oktobra po srečno in za nas Gorenjce častno in slavno dokončani volitvi v Kranji podpisovali dotični volilci tudi dr. Raz-lagu kot svojemu zastopniku v deželnem zboru že zdavnej in popolnoma zaslužen nezaupnico. Je li dr. Razlag ta spis že v roke dobil, pa skril ga skrbno kot kača noge, ali pa mu do zdaj še izročen ni bil, ne vemo; to pa vemo, da dr. Razlag je naše po njem tako krivo rabljeno zaupanje že zdavnej popolnoma zgubil, kar tudi on sam dobro vé, in bi bil svoj man-dat tudi gotovo že odložil, ko bi se mož le količkaj čutil. Ne moremo si drugače misliti, kakor da temu človeku gre le za „groše“*) in za nič drugega. Zdaj pač sprevidimo res-nico besed, ktere je neposredno po prvi izvo-litvi dr. Razlaga za deželnega poslanca pisa-telju teh vrstic nekdo govoril. Med mnogimi drugimi je djal: „Toliko sposobnih mož, iz-vrstnih na vse strani, ima domača zemlja, Vi pa ste tako nespametni, in volite zastopnika iz ptuje dežele, kteremu so Vaše potrebe „španijolske vasi“! Sramotno spričalo ste si danes sami lastnoročno podpisali.“ Žalibog, da je le preveč istina, kar je govoril oni mož.

*) Bolj za čast.

Vred.

ljubega moža, s katerim sta toliko let živela v miru in zastopnosti, kakor pa dočakala takih žalostnih dni.

Takrat se vrata odpró in Micika pride v hišo. „Mati, hotela sem vam še lahko noč voščiti.“

„Saj si se že poslovila poprej doli pri vašem hramu.“

„Res je, vendar bi še danes rada z vami govorila. Ladisa sem videla v krčmo iti in sem si mislila, da ste sami, zato je sem prišla k vam.“

„Prav je, da si prišla. Zdaj sve sami in naju nihče ne sliši.“

„Povej odkritosrčno, kakošen se ti zdi Ladis?“

„Kakošen se mi zdi?“ In s tužnim očesom je Micika pogledala mater Katrejo, rekla pa ni besede.

„Ni res, Micika, da ni več naš prejšnji Ladis?“

„Malo gosposk in štiman je postal v mestu. Pa to je menda že tako v mestu navada. Srce še ima gotovo staro, pošteno.“

„Bog daj!“ vzdihne mati. „Kaj pa, če ni tako?“

„Če ni tako?“ odgovori Micika, in zopet ni znala nič povedati. Težka sapa ji je vzdigovala prsi. S prsti je nevedé cufala obleko in začela britko se jokati.

„Micika, ti si imela Ladisa rada, in on tebe tudi. Če te ima še rad, ne vem. Ranjega očeta želja je bila vedno, da bi vidva postala mož in žena; in moja želja je tudi to. Toda Ladis, kterega boš ti v zakon vzela, mora biti, kakoršen je bil poprej. „Ni res, Micika?“

„Da, mati!“

„Kmalu mora pokazati, ali mu delave krivico, ali ne. S teboj bo sebi priženil očetov blagoslov, materi pa zadovoljne, vesele stare dni. Ali me zastopiš, Micika?“

„Vse zastopim.“

„Mu boš tudi vse odkritosrčno povedala?“

„Bom, če me vpraša!“

„Jutra se mora odločiti!“

(Dalje prih.)

Mi pošteni Gorenjci smo mislili na djansko vresničenje zedinjene Slovenije, in prvi hoteli smo pokazati, kako bi bilo polagoma priti do zaželenega cilja; ali Bog naj nas varuje take zedinjenosti, kakoršno so nam prinesli in jo širijo neki možje, ki so priromali s trebuhom za kruhom v našo deželo; taka zedinjenost naj se zgubi, da ne bo za njo ne sledu ne tiru! Gospodje pa, ki ste prevzeli posel, povedati dr. Razlagu, kar mu gre, ne obotavljajte se dalje več, ampak naznanite mu in sploh celemu narodu, da Razlag nikakor ne postopa v smislu volilcev svojih, in naj toraj nemudoma odloži mandat!"

Ko smo, kakor je bilo zgoraj povedano, ravno nameravali odposlati ta sostavek, prinese nam „Vaterland“ prav zelo všečno novico, da Razlag je odstopil; zadovoljni položili smo toraj spis „ad acta“. Mislili smo si tudi: no, zdaj Notranjci lahko zopet pokažejo, kako „gliha skup štrih“; naj si Razlaga izvolijo zdaj tudi za zastopnika v deželni zbor, dokler bode tudi njim „zbrisal oči“, kakor jih je nam. Ko nam pa čisto po naključju pride v roko štev. 2. slovenskega „Tagblatt“, t. j. „Slov. Naroda“, in ko beremo ondi besede dr. Razlagove, spoznali smo, da on je v nekem oziru „alter ego“ taistega modrijana, kije djal: „naj se mi reče, kar in kolikor hoče, da se mi le ne seže v žep!“ Od besede do besede bi se dala ovreči ona fraz polna čenčarija, ktero dr. Razlag po svojem „Laiborganu“ menda kot namenjeno začasno opravičenje razglasuje, ktera pa le djansko kaže, kako je mož prišel že ob ves čut in političen takt, in kako globoko že tiči v luži grde sebičnosti. Škoda se nam toraj zdi črnila in še bolj zlatega časa, da bi ga trčili za odgovore na take „flavze“. Dve besedi naj pa vendar spregovorim še pred dr. Razlagu: „Gospodine! Vi pred svetom nikakor niste več naš zastopnik, in kadar kolj prestopite prag deželne dvorane, naj Vam brenčijo po ušesih besede: Jaz sem mož, ki se siloma rijem v vrsto deželnih poslancev kranjskih.“ Druga beseda pa velja vrlim bratom Štajarcem, in se glasi: „Dragi sosedje! ako imate res kaj takih naših rojakov med seboj, kakoršen je dr. Razlag med nami, ne imejte nikakoršnega ozira na nas, ampak pokažite jim kakor veste in znate, da Vašega zaupanja ne zaslužijo!"

Česka. Malo pred volitvami za državni zbor postavili so mladočehi vendar le dva kandidata svoje stranke, namreč v Raudnicu in v Smihovem. Pa izvoljen je le Sladkovsky v Raudnicu z 209 glasovi proti staročeskemu kandidatu Jandi, ki je dobil 168 glasov. Drugo so povsod zmagali staročeski kandidati, nasproti mladočeski dobili so silo malo glasov. Tako so česki deklaranti že v osemnajsto pokazali, da česki narod ni za to ustavo in da bodo morali z njim porazumeti se.

Vnanje države.

Pruska. N. F. P. izveda, da bo minister bogočastja državni zbornici predložil 5 dodatkov k cerkvenim zakonom, katerih dva zadevata namestitev izpraznjenih škofijskih sedežev in izpeljavo sinodalnega reda.

Francoska. 8. januarija stopil je minister Broglie pred narodno skupščino z novim županskim zakonom. Legitimistični poslanec Francieu pa mu nasprotuje in nasvetova, naj se ta postava še le pretresa pri obravnavi v običnem municipalnem zakonu. Broglie temu oporeka, pa zbornica se odloči z 268 glasovi proti 226 za predlog Francieujev. Ministerstvo

je v tem vidilo nekako nezaupnico in je dalo svojo demisijo. Pa prezident Mac Mahon je ni hotel sprejeti, ampak odložil je to reč do 12. t. m., ko se je imela skupščina zopet sniditi. Desna sredica je sklenila podpirati ministerstvo in poslala je posebno deputacijo k vojvodom Broglie in Decazes, ki je jima naznanila, da se hočejo z njima pogovoriti, na kateri podlagi naj se 12. t. m. posvetovanje vrši. Tudi desnica je 10. imela nekaj enakega skleniti, ter namerava v seji od 12. t. m. ministerstvu izreči svoje zaupanje. Ker je 8. jan. manjkalo okoli 120 poslancev, upajo, da bode ta predlog dobil veliko večino in zabranil odstop sedanjega ministerstva. Ob enem bodo stavili predlog, da se od ministra predloženi načrt županske postave stavi na dnevni red.

— Prezident Mac Mahon je 8. t. m. izročil barete novo imenovanim kardinalom Chigi-ju, Regnier-u in Guibert-u. Pri tej priliki so vsi trije nagovorili prezidenta, ki je na odgovor Chigija rekel, da se zahvaljuje papežu, ker je Francoski skazal čast, da je povzdignil v naj višje dostojanstvo dva izvrstna škofa. Znana je papežu vdanost francoskega ljudstva, in občudovanje njegovih kreposti, znano sočutje njegovih trpljenj. Naj tudi za naprej papež ohrani Francoski blagohotnost, ktero ji je doslej v taki meri skazoval.

Laška. Bismark bi kaj rad vidil, da bi tudi druge vlade po njegovem zgledu ravnale in boj priče s katoliško cerkvijo. Pa le Avstrija jo namerava mahitati z njim; Angležem se zdi preneumno, da bi se brez vsega vzroka zopet priče borbe med svetno in duhovno oblastjo, ter so veseli, da so prejšnje prestane in pozabljene, in še Laška se brani v ti reči posnemati Prusko. Bismarkovi listi so ji prerokovali, da se bode pozneje kesala, če se ne bode glede cerkve poprijela pruske politike. Pa liberalna „Italie“ v Rimu je na to odgovorila, da taka politika za Laško ni; Lah so vsi katoličani in nočejo imeti vojske s svojo cerkvijo, na Nemškem je to vse kaj drugega, ker tam se bojuje protestantizem s katolicizmom. — Poslanci praznujejo zdaj poldrugi mesec, rimska mestna gosposka pa nima časa oddahniti se. Komaj je dovolila 40 milijonov za izdelavo mestnega plana, že je neki družbi pritrčila, da izkoplje kanal, ki bo Tiberi odprl pot od Monte Mario do Angelske trdnjave in naprej do Porta Portese. Nihče ne ve, čemu je tega treba, razun družbe, ki za to deo tirja 36.000 fankov. Tudi so mestni očetje zapovedali, da morajo kovači, ključarji, klanfarji in sploh vsi delavci, ki rabijo oglje, in tudi prodajalci sira spraviti svoje delavnice in prodajalnice iz mesta, da dim in sirov duh mestjanov ne bode nadlegoval. Za bolj potrebne reči pa se ne zmenijo. Od 15. do 21. decembra bilo je 4596 delavcev brez podstrešja, dan za dnevom se množi revšina in pomanjkanje, pa ne mestna gosposka, ne vlada se za to ne zmenite, delavci sami napravljajo shode in tabore, da bi se posvetovali, kako bi se revnemu ljudstvu pomagalo.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Osmi seja, 9. jan. Prva točka dnevnega reda je poročilo finančnega odseka zaradi vstanovitve založnice za izdavanje slovenskih šolskih knjig in poročevalec dr. Bleiweis stavi v imenu odseka sledeči predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča osnova deželne zaloge šolskih knjig za izdavanje slo-

venskih učnih in vadnih knjig za srednje mestne in strokovne šole.

2. Za to zalogo se deželnemu odboru dovoljuje svota 10000 gld. a. v. iz deželnega zaklada kot brezobrestna založba na razpolaganje.

3. O vspehu te šolske zaloge se ima deželnemu zboru vsako leto v poročilu delovanja deželnega odbora poročati in o gospodarstvu s to zalogo natančen račun dati.

4. Dohodki te zaloge iz prodaje založenih knjig se smejo kot založba za izdavanje drugih učnih in vadnih knjig v smislu predloga 1. porabiti, vendar vedno le tako, da se iz deželne zaklada za to zalogo nikdar čez 10000 gld. a. v. zahtevati ne sme.

5. Nagrade pisateljev iz te založbe se smejo le izjemno in edino le za taka dela dovoliti, ki so namenjena za strokovne šole, pisateljem pa se tudi smejo nekteri brezplačni eksemplari njihovih del darovati. — Ako so stroški natisa kakega pisateljskega dela po prodaji odtisov popolnem poravnani, tedaj se imajo vsi ostali odtisi pisatelju brezpogojno v last prepustiti.

6. Rokopisi se morajo pred sprejemom v to zalogo v pregled dati večim strokovnjakom ter se ima onim rokopisom prednost dajati, za ktere c. k. ministerstvo uka pisateljem remuneracije dovoli, ali ktere c. k. deželni šolski svet posebno priporoča.

Prvi se oglasi zoper ta predlog v specijelni debati poslanec Dežman z že znanimi in vselej, kadar gre za kaj slovenskega, ponovljenimi razlogi, da šolskih knjig ni, in te, kar jih je, so po sodbi strokovnjakov (to je nemških ali vladi vdanih slovenskih profesorjev) slabe, da utrakvističen poduk nima nikakoršnega ali le slab vspeh, da je ministerstvo moralo zavoljo tega še na gimnaziji v Kranji odpraviti taki poduk, ker je bilo poročilo odtotnega voditelja kot strokovnjaka o napredku šole neugodno itd. Hrvaške gimnazije, na kterih se je nemški kot učni jezik odpravil, so slabe in nam ne smejo biti za izgled. Patetično zavpije: „V kako strašnem položaju bi bili slovenski mladenči, izdelavši slovenske šole! Že na Koroškem bi ne mogli nikamur.“ Dalje — pravi — manjka slovenskih profesorjev. Mislite li, da bo kterikrat prišel ministerski ukaz, da se ima nemški jezik na Kranjskem po šolah odpraviti? — Po predlogu finančnega odseka se odmeri pisateljem ne nagrada, ampak tantijema; vsak učitelj bo pa svoj del knjig prej in tudi po nižji ceni hotel v denar spraviti, kakor zaloga, in potem bi imela dežela škodo. Saj vsak učitelj že naprej zahteva plačo, dvomljivo je tedaj, da bi se pod tem pogojem kdo za prevod ali izvirno delovanje šolskih knjig oglašil. Šolske knjige se izdelujejo dan na dan, in če bi tak učitelj ravno piko naredil in s peskom posul zadnji stavek dela, pa bi prišla boljša knjiga na svetlo, kaj pa bo potem z njegovim rokopisom? Ali bi se moral sprejeti, dasiravno je slabeji? Vrh tega bi se slovenske šolske knjige ne mogle nikdar z nemškimi meriti, pač pa bi trohnele po mokrotnih prostorih deželne dvorne hiše. Tudi se mu dovoljeni znesek 10.000 gld. premajhen zdi, bi bil toraj zavržen. Saj bi edini slovar veliko več stal. Mi moramo popustiti misel, da smo enaki večim narodom. Slovenski narod ne bo mogel nikdar biti brez nemškega kot učnega jezika, če tudi Hrvaško misli, da je lahko brez njega. Njemu se zdi, da je znesek 10000 gld. boljše porabljen, ako se dovoli za novo realko. Slednjič stavi predlog, da bi se založnica slovenskih šolskih knjig napravila

le za strokovnjaške, ne pa za srednje in meščanske šole.

Dr. Costu, ki govori za Dežmanom, se nedosledno zdi, da predgovornik ni stavil predloga, da se čez te predloge stopi na dnevni red. Glavni namen kulturnega zaklada je skrb za srednje šole, realke, gimnazije in meščanske šole, ne pa strokovnjaške. Ministerstvo ne skrbi za to, toraj mora skrbeti dežela. Upanje, katero smo imeli pod Hohenwartom, je dandanes vse podrto. Na ljubljanski realki se slovenska beseda skoro več slišati ne sme, ravno taka je na gimnaziji. Na Štajarskem se dijak ne more učiti slovenskega jezika, ker je z drugimi predmeti preobložen. Slovenske šolske knjige so se pri ministerstvu zavrgele. Ali se toraj ni nam za to potezati, da se naš jezik kot učni vpelje v šole? Dežman je rekel, da skoro ni mogoče, da bi se kdaj vpeljal, in se sklicuje na poročila strokovnjakov. Dokler pa bodo taki možje strokovnjaki, ki ne umejo besedice slovenske, se ni čuditi takim poročilom. Ugovor Dežmanov, da slovensko izšolani dijaki nikjer ne morejo naprej, je puhel; zakaj bi se ne naučili nemškega jezika? Saj v čim više razrede pridejo, tim več predmetov se tudi lahko v nemščini učé! — Ravno tako puhlo je sklicevanje na strokovnjake. Zakaj bi jaz ne bil ravno tako strokovnjak, v tem obziru, ker sem morda še več študiral, kakor kak vodja gimnazije? Hrvaške gimnazije pa niso slabše od nemških, marveč boljši so, ker poduk v materinem jeziku sega bolj do srca in uma, kakor poduk v tujem jeziku. — Avstrijska ideja ni ponemčevalna, ampak vsim pravična po Francovem izreku: „Justitia regnorum fundamentum“. To spozna tudi presvitli cesar sam, ki govori s poslanci vsakega naroda v njihovem jeziku. Tudi državni zbor ni nemšk, ampak vsak sme govoriti v njem, kakor mu jezik teče in srce bije. Državni zakonik izhaja v vsih jezikih monarhije. — Dežman se naslanja na pomanjkanje profesorjev; a tih manjka zdaj po vsih deželah, ker je toliko in toliko novih šol. Méni tudi: da je 10000 gl. premalo za tako zalogo. To je res, toda ozirati se moramo na revšino naše dežele in za zdaj le na najsilnejše potrebe. Besednjakov, kateri bi veliko stali, nam za zdaj še ni potreba tiskati, ker vsak kdor besednjak rabi, zna že dva jezika. — Dežman je tudi omenil, koliko šolskih knjig se piše leto za letom starišem v nadlogo, da bi bila tudi velika škoda za učence, če se vedno preminjajo. Pa ni treba, da bi zmiraj nove knjige izhajale, ravno tako malo, kakor geografična karta, na kateri je že Velika Nemčija narisana. Jesenkova knjiga je bila že potrjena za šole, pa med tem je prišel ukaz od ministerstva, da se slovenski kot učni jezik odpravi. Predgovornikova trditev, da slovenske šolske knjige se ne morejo meriti z nemškimi, ter da ne bodo dobile dosti kupcev, tudi ne velja; ako si napravimo slovenske šole, bo dosti kupcev. In minister Giskra je dr. Bleiweis, ko mu je ta potožil, da potrebujemo slovenskih šol, rekel: „Skrbite, da si jih napravite!“ To tudi hočemo. — Slovenske šolske knjige so tudi zelo koristne narodnosti naši. Dežman sicer pravi, da nam ni mogoče postati veliki narod, ampak naj se vtopimo v Nemčiji, a mi tega ne bomo storili. Znanje nemškega jezika je vsakemu izšolanemu Slovencu potrebno, o tem ni ugovora, zato smo pa mi za utrakvizem (dvojni jezik v šoli). — Dežman pravi, da naj se taka zaloga naredi le za strokovnjaške šole; jaz pa mislim, da bo ravno pri srednjih in meščanskih šolah korist

takih knjig velika. Toraj se nadjam, da bo nasvèt finančnega odseka enoglasno sprejet.

Dr. Zarnik misli, da je govor Dežmanov miren, toraj se dá tudi mirno odgovoriti nanj. Med drugim pravi, da se na poročila voditeljev ni dosti zanesti, ker so vselej taka, kakoršnih si ministerstvo želi, pod Jirečekom bi bila vsa drugačna, kakor pod Stremajerjem, ker je vodjem le za to, da hitro naprej pridejo.

Dežman odgovarja, da bi rešil čast učiteljskega stanu, katero sta napadla po njegovem mnenju dr. Costa in Zarnik. Prvi je rekel, da so strokovnjaki taki profesorji, ki besedice slovenskega ne umejo. Kar se tega tiče, je vodja Kranjske gimnazije že več let na Slovenskem, toraj ni „Hexerei“, da ume slovenski. Dr. Zarniku pa ugovarja, da je učiteljski stan dandanes dovolj neodvisen, da se toraj vodji gimnazije ni ničesar bati; poročilo njegovo bo tedaj gotovo zanesljivo.

Dr. Costa: Če je vodja gimnazije v Kranji zdaj že zmožen slovenskega jezika, 1871. leta ga še ni bil, ko je poročilo pisal. Saj je bil takrat v Kranji še učitelj na slovenski gimnaziji, ki ni znal besedice slovenske. Kaj pa se je učiteljem bati, to kažejo izgledi, katere smo doživeli o dveh profesorjih v Mariboru, ki sta bila po ministerstvu prestavljena.

Splošna debata se konča in poročevalec dr. Bleiweis dobi zadnjo besedo. On spodbija izdatno Dežmanove ugovore in pravi nadaljeval: Najbolj se čudim temu, da g. Dežman je zoper utrakvizem. Ali ni bil že takrat utrakvizem, ko smo še mi v šolo hodili? Takrat smo se nekaj latinski, nekaj nemški učili, pri vsem tem pa še slovenski, kar priča to, da imamo dva slavna slovenska pesnika v tej hiši, dr. Razlaga in Dežmana? (Veselost). Toraj pri utrakvističnem poduku ni nikakoršne nevarnosti za nemški jezik. Mi upamo na Avstrijo, se borujemo za njo, zato zahtevamo, da se avstrijski jeziki ohranijo. Bizmark in Italija nas ne bota požrla. — Priporoča predlog finančnega odseka in pričakuje, da bo tudi nasprotna stranka za-nj glasovala.

Pri glasovanju pade Dežmanov predlog.

Pri peti točki govori še dr. Costa, da pojasni nasvèt dež. odbora gledé plače pisateljev. Nekaj nagrade pisatelji morajo imeti, ker se jim mora na pomoč priti, kajti le Matica in Mohorjevo društvo dajeta nagrade za spise. Tukaj naj se vsaj to dovoli, da tisti, ki je že svoj trud žrtvoval, dobi primerno število iztisov svojega dela. To je bil nasvèt manjšine finančnega odseka.

Dr. Bleiweis: Kaj bi počel pisatelj z nekterimi iztisi? Daroval bi jih prijateljem, a družega ne bi imel od njih. — Podpira toraj nasvèt večine finančnega odseka, kateri se tudi sprejme. Nemškutarji pri glasovanji vsi obsedijo in tudi Zagorec. Govoril je tudi dr. Razlag, pa le „ut aliquid dixisse videatur“.

Potem se je nadaljeval nov učitelj na gozdarski šoli v Šneperku z letno plačo 800 gl. in prostim stanovanjem.

Zavoljo pozne ure se je seja končala in ostale točke odločile so se za 9. sejo, katere je bila v soboto 10. t. m. Ker je bila precej živahna, moramo precej dolgo poročilo odložiti za prihodnji list.

Deželni zbor Štajarski.

15. seja deželnega zbora je bila 5. januarja. Poslancev in poslušalcev bilo je malo. Deželni glavar naznanja, da se bode zbor sklenil 16. januarja. Oddalo se je več prošenj. med njimi prošnja šoštanjkega okrajnega od-

bora za podporo pri zidanju novega mostu čez Pako. Finančni odbor poroča o proračunu za leto 1874, v katerem je določeno, da sekundarski zdravniki na deželni bolnišnici dobé po 400 do 600, prvi zdravnik na norišnici pa 1300 gl. letne plače. — Graškemu mestu se privoli, da sme prodati posestvo, za zidanje ceste Stainz-Waldroy pa se dovoli 15.000 gold. iz deželnega fonda. Potem se je stavil predlog, da naj dežela prevzame imenitnejše ceste v svojo skrb. Pa to bi dosto povikšalo stroške in tedaj tudi deželno priklado. Zato je predlog padel in ostane pri cestah kakor dosedaj. Glede mitnic se je sklenilo, da sme do 1. jan. 1877. l. cesarski namestnik s privoljenjem deželnega odbora podaljšati pravico za pobiranje mitnine. Do tedaj pa se mora izdelati postava, po kateri imajo odpraviti se mitnice.

7. t. m. je bila zopet seja, v kateri je prišlo v razgovor pismo ministra prava, če bi kazala razdelitev v Mariborski sodnijski okraj. Deželni zbor je zavoljo kratkega časa odločil, da se izroči to pismo srenjskemu odboru, ki naj bo v eni prihodnjih sej poročal. Dolga debata se je bila vnela o tehnični višji šoli, ktera naj bi se državi izročila. Rechbauer je trdil, da so pogoji, katere vlada stavi, prehudi, zlasti ta, da naj Štajarska pripomore s 600000 goldinarji k zidanju novega poslopja. Stavil je potem predlog, da se vladini pogoji sprejmejo le v naj večji sili, ki pa ni obveljal. Pač pa je zbor izrekel željo, da naj vlada in državni zbor ne ostaneta pri teh pogojih in od dežele ne tirjata tako hude žrtve. Za zdaj pa je obveljal vladini predlog.

Najnovejša poročila.

Iz Maribora se „Pressi“ telegrafira, da hoče vlada v dogovoru z deželnim odborom popolnoma predrugčiti politično razdelitev Spodnje Štajarske.

Bagonne, 9. jan. Mesto Bilbao je popolnoma zajeto. Don Karlos in Elijo stojita s 25.000 možmi in 8 kanoni med Santono in Castrejano. Moriones je dobil nekoliko pomoči in mislijo, da se bo kmalo pričela bitva.

— Cesarsko pismo izroča rudnistvo ministru domén, denarstvo (Münzwesen) pa obdrži finančni minister.

Eksekutivne dražbe.

16. januarja. 2. Jan. Kastelic-evo iz Reke (1522 gl.) v Litiji. — 2. Mat. Rome-tovo (2115 gl.) v Litiji. 3. Jur. Maurin-ovo iz Starega trga pri Poljanah (112 gl.) v Črnomlju. — 2. Marije Mastel-nove iz Srednje vasi (244 in 230 gl.) v Kranji. — 2. Marije Stonic-ove iz Koprivnika (755 gl.) v Kočevji. — 2. Lor. Jagodnik-ovo iz Kozeece (975 gl.) v Bistrici. — 2. Jan. Fric-ovo (440 gl.) v Kočevju. — 2. Jož. Kapš-evo (284 gl.) v Črnomlju. — 2. Sim. Tomšič-evo iz Knježaka (2250 gl.) v Bistrici. — 1. Ant. Urbič-evo iz Račja (580 gl.) v Račjem. — 1. Jož. Breznik-ovo iz Srednje vasi (795 gl.) v Kamniku. — 1. Jan. Smerekar-jevo iz Rozanca v Črnomlju. — 1. Fr. Črne-tovo iz Most (225 gl.) v Kamniku. —

17. jan. 3i Lor. Svet-ovo iz Sabočev (1470 gl.) na Vrhniki. — 3. Val. Debevc-ovo iz Brezovice (2426 gl.) na Vrhniki. — 2. Val. Gregorač-evo (300 gl.) v Idriji. — 1. Juri Sedej-evo iz Gorenje vasi (550 gl.) v Loki. — 1. Jož. Pestel-novo iz Podrage (2530 gl.) v Ipavi. — 1. J. Žgur-ovo iz Podrage (2270 gl.) v Ipavi. —

Telegraflčne denarne cene

12. januarja.

Papirna renta 69.50. — Srebrna renta 74.40. — 1860letno državno posojilo 105. — Bankine akcije 1026 — Kreditne akcije 240.75. — London 113.75. — Srebro 106.75. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 9.06.